

Fylkesmannen i Finnmark
Miljøvernavdelingen

RAPPORT NR. 6 - 1992

Flerbruksplan for Neidenvassdraget

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISJON
SUOMALAIŠ-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORGGA-SUOMA RÁDJÁČÁZÁDATKOMMIŠUVDNA

Flerbruksplan for Neidenvassdraget

Rapport nr. 6 - 1992

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISSJON
SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORGGA-SUOMA RÁDJÁČÁZÁDATKOMMIŠUVDNA

Fylkesmannen i Finnmark, N-9800 Vadsø, Norge
Lapin vesi- ja ympäristöpiiri, Hallituskatu 3,
SF-96100 Rovaniemi, Suomi.

VADSØ, DESEMBER 1992

Forord

På grunnlag av en overenskomst mellom Norge og Finland, undertegnet den 5. november 1980, ble det opprettet en felles norsk-finsk grensevassdragskommisjon. Kommisjonen vedtok i 1989 å starte arbeidet med en plan om bruk og vern av Neidenvassdraget. Kommisjonen vedtok også rammer og arbeidsprogram for planen.

Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen og Lapplands vann- og miljødistrikt har stått for arbeidet med rapporten, herunder utarbeiding av forslag til anbefalinger. Det er utarbeidet en separat finsk og en separat norsk rapport. Anbefalingene i begge de to rapportene er like. Den norske rapporten er utarbeidet av Helge Huru og Harriet Reiestad, den finske av Taina Kojola.

Planen tar ikke mål av seg til å belyse alle forhold ved dette særpregete vassdraget, eller å avklare alle interessekonflikter. Planens beskrivelse av og anbefalinger for vassdraget gjelder først og fremst de miljømessige forhold. Den norsk-finske grensevassdragskommisjonen har ansvaret for alle anbefalingene i rapporten. Anbefalingene ble vedtatt på kommisjonens møte 11. - 13. august 1992.

Vadsø, desember 1992

Steinar Schanche
fylkesmiljøvernjef

Helge Huru
Vassdragsforvalter

INNHold

	Side:
SAMMENDRAG	3
1. INNLEDNING	9
2. NEDBØRSFELTET OG MILJØFORHOLD	10
2.1. Neidenvassdragets nedbørsfelt	10
2.2. Klima	16
2.3. Vannføring og vannkvalitet	16
2.3.1. Vannføring	16
2.3.2. Vannkvalitet	17
2.4. Lufttransportert forurensning	19
2.5. Fysiske inngrep i vassdraget	20
3. LOVER OG AVTALER SOM REGULERER BRUKEN AV OMRÅDET	22
4. AREALPLANER, VERNEPLANER OG KULTURMINNEVERN	26
4.1. Arealplaner	26
4.2. Verneplan for vassdrag	26
4.3. Vernede områder	26
4.3.1. Garsjøen landskapsvernområde	26
4.3.2. Ferdesmyra naturreservat	26
4.3.3. Neiden- og Munkefjord naturreservat	27
4.4. Andre verneverdige områder	27
4.5. Kulturminnevern	29
5. BOSETNING OG NÆRINGER	30
5.1. Bosetning	30
5.2. Næringer	30
5.2.1. Primærnæringene	30
5.2.2. Servicenæringen	30
6. ULIKE BRUKSFORMER I NEIDENVASSDRAGET	31
6.1. Vannforsyning	31
6.2. Utslippsforhold og annen belastning	31
6.3. Fisk og fiske	34
6.3.1. Fiskeretten og organiseringen av fisket	34
6.3.2. Fiskeribiologiske forhold og fangst	35
6.3.3. Forhold som kan ha betydning for laksebestanden i Neidenelva	38
6.4. Fritidsbruk, rekreasjon og turisme	40
6.4.1. Friluftsliv	40
6.4.2. Motorferdsel i utmark	40
6.4.3. Hyttebebyggelse	40
6.4.4. Turisme	41
6.5. Vilt og jakt	43

SAMMENDRAG

Neidenvassdraget (2960 km²) har sitt utspring i innsjøen Iijärvi i Finland og munner ut i Neidenfjorden på norsk side. De største sideelvene på norsk side er Gallutjohka (Gallokelva) og Nuortajohka.

I 1953 fikk Varanger Kraftlag A/L tillatelse til å regulere Fuglevann (Låd`dejavri), Garsjøen (Gardajavri) og Kjerringvann (Gærretjavri), Gandvik-Gallokreguleringen. Som en kompensasjon for denne reguleringen ble fisketrappa ved Skoltefossen bygd.

Neidenvassdraget, norsk side, er vernet mot vasskraftutbygging i verneplan I etter stortingsvedtak i 1973. Tre områder i nedbørsfeltet på norsk side er vernet etter naturvernloven: Garsjøen landskapsvernområde, Ferdesmyra naturreservat og Neiden - og Munkefjord naturreservat.

Gallok og et område langs riksgrensa sør for Neidenelva er innlemmet i "ødemarksområdene" i arealdelen til kommuneplanen for Sør-Varanger. Kommunedelplanen for Neiden ble godkjent i juni 1992.

Området langs Neidenelva er rikt på kulturminner. Best kjent er St. Georgs kapell som står på Skolteplassen i Neiden. Faste fornminner fra oldtid og middelalder er fredet, det samme gjelder samiske fornminner som er eldre enn 100 år. Ellers kan fornminner fredes uten hensyn til alder når vitenskapelige eller kulturhistoriske hensyn tilsier det.

Neiden er ei typisk jordbruksbygd selv om antall driftsenheter i jordbruket har gått sterkt tilbake de siste årene. I dag er det kun 10 gårdsbruk i drift. Utmarksnæringer har økonomisk sett liten betydning, men er et viktig tilskudd til den enkelte husholdning. Neidenelvas nedbørsfelt er et viktig beiteområde høst og vinter for reindriftsnæringen. De fleste arbeidsplassene innen servicenæringen er knyttet til turistbedriftene i bygda.

Innbyggertallet i Neiden har holdt seg stabilt de siste årene

Neiden har to vannforsyningsanlegg med vannbehandling. De husholdningene som ikke er tiknyttet disse anleggene bruker enten grunnvann eller ubehandlet vann fra elva. De vanligste rensemetodene for utslipp av husholdningskloakk er slamavskilling med etterfølgende infiltrasjon i grunnen eller slamavskilling/septiktank med utslipp til elva. Fra en del av bebyggelsen går kloakken delvis i grunnen, delvis direkte til elv.

På norsk side har Neidenelvans Fiskefelleskap fisketretten i elva. Fiskefelleskapet har vedtatt at alt fiske med bundne redskaper, med unntak av kápälänot, skal være forbudt. Kápäläfisket i Skoltefossen utøves av fiskefelleskapets medlemmer etter spesielle regler. Stangfiske utøves i hovedsak av tilreisende sportsfiskere. I 1992 ble det solgt 4036 døgnkort til tilreisende sportsfiskere og 384 døgn- eller sesongkort til sportsfiskere fra Sør-Varanger kommune.

Siden 1983 er det utført årlige fiskeribiologiske undersøkelser på norsk side av vassdraget. Disse undersøkelsene har vist at laksen i Neiden er relativt hurtigvoksende, lakseungene smoltfiserer etter 3 til 5 år i elv og tettheten av lakseunger er høy sammenlignet med andre elver i Finnmark. Undersøkelsene har også vist at fisketrappa fungerer tilfredstillende.

SAMMENDRAG AV FLERBRUKSPLAN FOR NEIDENVASSDRAGET, FINSK DEL

Av nedbørsfeltet til Neidenelva ligger 2407 km² i Finland og 553 km² i Norge. Vassdragets hovedelv, Neidenelva, kommer fra Iijärvi på finsk side og renner ut via Neidenfjorden i Norge til Varangerfjorden. Av Neidenelva er det 52 km på finsk side og 27 km på norsk side.

Neidenvassdraget ligger i gneisunderlagsområdet i det som kalles Taka-Lappi. Fjellgrunnen i området har en næringsfattig og sur karakter. Når det gjelder vegetasjonen hører Neidenvassdraget til det nordlige barskogbeltet, men i de høyereliggende strøkene er det alpine områder. Myrene hører dels til de åpne myrene i Skog-Lappland (Metsä-Lappi) og dels til palsmyrene i Fjell-Lappland (Tunturi-Lappi). Vannene i området er som regel i naturlig tilstand, næringsfattige og klare eller svakt humusholdige og de egner seg utmerket godt til alle bruksformål. Slitasjetoleransen i områdets natur er dårlig på grunn av den sure og lett forvitrede fjellgrunnen og det tynne jordsmonnet samt det arktiske klimaet.

Veien Kaamanen-Sevettijärvi går gjennom hele området. Den andre veien i området går fra Kaamanen-Nuorgam-veien til den sørvestlige enden av Iijärvi. Det finnes ikke jernbane eller flyplass i området. Det er tre tettbebyggelser i vassdragsområdet: Sevettijärvi og Näätämö på finsk side og Neiden på norsk side. I tillegg til tettstedene er det på finsk side samling av hus i Supru, Rautaperä, Kirakkajärvi og Jääjärvi.

I 1989 var det i den finske delen av vassdragsområdet 113 husstander med 349 beboere. Antallet av tilfeldige beboere i området var 200-300 personer. I 1980 bodde det på norsk side i bygda Neiden fast 90 familier med tilsammen 120 personer. Over halvparten av arbeidsplassene i den finske delen av Neidenvassdraget var serviceyrker, vel en firedel i primærnæringene og litt under 10 % i byggebransjen eller i industrien. Største delen av arbeidskraften i primærnæringene var i reindriften. I den finske delen av området er det områder tilhørende fire forskjellige reinbeitedistrikter: Kaldoaivi, Näätämö, Muddusjärvi og Vätsäri.

Ca 98% av Neidenvassdraget, finsk side, er på statens grunn. Det har vært drevet lite skogdriftsvirksomhet i området, og grus er det bare tatt i tre grustak utover husbehov. Det drives ikke landbruk, torvproduksjon, industri, gruvedrift eller fiskeoppdrett i området, slik at punkt- og spredt belastning av vassdraget er liten.

I den finske delen av vassdraget er det registrert 61 faste fornminner og sju bygningshistorisk verdifulle objekter.

I Neidenvassdragets nedbørsfelt gjelder det flere lover, forskrifter og bestemmelser som påvirker livsførselen i nettopp dette området samt rekreasjons- og grunnutnyttelsen. Slike lover er fossevernloven, myrvernloven, fornminneloven, ødemarksloven, verneskogloven, skoltesame-loven, utmarksnæringsloven, reindriftenloven, reingjerdeloven, fiskerioverenskomsten og fiskeriregelen mellom Finland og Norge samt Jord- og skogbruksdepartementets vedtak om forebygging av fiske sykdommer.

I Lappland regionplanområde, som Neidenvassdraget hører til, er det vedtatt sektorplan 1, 2, 3 og 4. Sektorplanene 1, 2 og 3 for Lappland behandler flerbruksområder for jord- og skogbruk, rekreasjons- og naturvernområder, områder for tett fritidsbebyggelse, tettsted- og trafikkområder,

infisert fisk som er transportert, eller har rømt fra fiskeoppdrettsanlegg i ferskvann. Denne parasitten har som regel vært ødeleggende for laksebestandene i elver som renner ut i Atlanterhavet. For stor beskatning kan føre til sterk nedgang i yngelproduksjon og til mindre genetisk variasjon i Neidenelvas laksepopulasjon.

Økningen i antall turister skaper press i retning av utbygging av veier, reiselivstilbud, utleiehytter og privathytter i området. Også de uorganiserte vandrings-, jakt-, og fisketurene kan utsette områdets sårbare natur for fare og forstyrre reindriften. Uorganisert motorferdsel i terrenget sliter på det tynne jordsmonnet i området. Plassering av hytter og koier uten planlegging, som ifølge lov om utmarksnæringer og skoltesameloven er tillatt, er en risiko for elvelandskapet i Neidenelva og for områdets ødemarkskarakterer.

Ifølge overenskomsten om Norsk-finsk grensevassdragskommisjon er kommisjonens oppgave å utarbeide forslag og ta initiativ samt gi uttalelser. Hensikten med de forslag og initiativ kommisjonen utarbeider er å bevare de enestående naturforholdene i grensevassdragene og deres omgivelser samt å trygge begge kontraherende parters og især grensebefolkningens interesser i spørsmål vedrørende bruken av grensevassdragene. I samsvar med denne oppgaven har den norsk-finske grensevassdragskommisjonen utarbeidet anbefalinger angående bruken av Neidenvassdraget. Anbefalingene omfatter separate punkter om lufttransportert forurensning, fisk og fiske, bygging langs Neidenvassdraget, rekreasjon, reiseliv og fritidsbebyggelse, motorisert ferdsel i utmark, vannforsyning, avløp, renovasjon, landbruk og reindrift, naturvern, kulturhistorie og forskning.

1. INNLEDNING

Det ble inngått en overenskomst om grensevassdragene mellom Norge og Finland den 5. november 1980. Overenskomsten trådte i kraft 1. januar 1981.

Formålet med overenskomsten er: «Å bevare de enestående naturforholdene ved grensevassdragene og i deres omgivelser, samt i den hensikt å trygge begge de kontraherende parters og især grensebefolkningens i spørsmål som vedrører bruken av grensevassdragene» (artikkel 1).

Overenskomsten får anvendelse for de vassdragene som følger eller krysser riksgrensen. Hele nedslagsfeltet for grensevassdragene er med i mandatområdet. Overenskomsten mellom Finland og Norge gjelder 10 vassdrag. De viktigste er Tana- og Neidenvassdraget.

En norsk-finsk grensevassdragskommisjon ble oppnevnt og denne skal være et samarbeids- og kontaktorgan mellom regjeringene i spørsmål angående grensevassdragene. Grensevassdragskommisjonen består av seks medlemmer, tre fra hvert land. Hvert medlem har et varamedlem. Kommisjonen kan innkalle sakkyndige til møtene og gi disse utredningsoppgaver. I tillegg skal myndighetene i begge land bistå kommisjonen i utrednings- og forskningsarbeid.

Grensevassdragskommisjonen er ikke tillagt beslutningsmyndighet, men oppgaven er å utarbeide forslag og ta initiativ samt gi uttalelser i saker som angår grensevassdragene mellom Norge og Finland. Kommisjonen legger fram sine synspunkter i form av anbefalinger. Formålet er at de myndighetene som har beslutningsrett skal ta kommisjonens anbefalinger i betraktning. Myndighetene i begge land skal underrette kommisjonen om planer som innvirker på grensevassdragene og om planenes betydning for vassdragene.

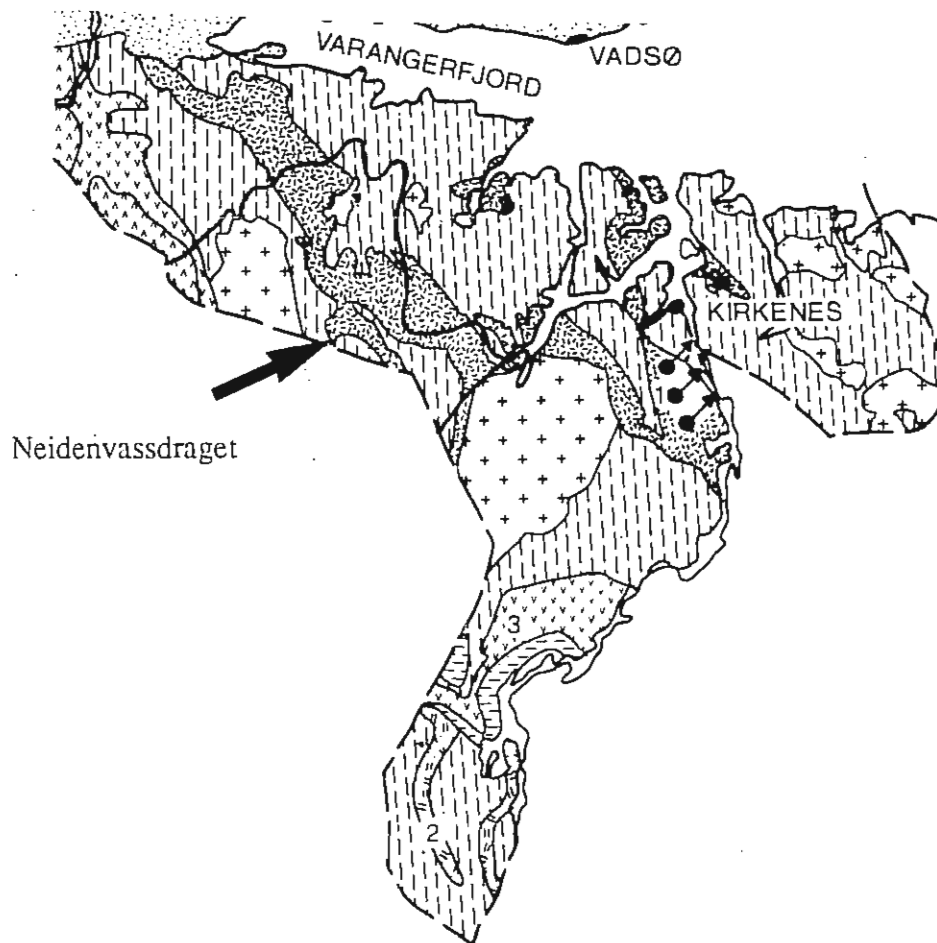
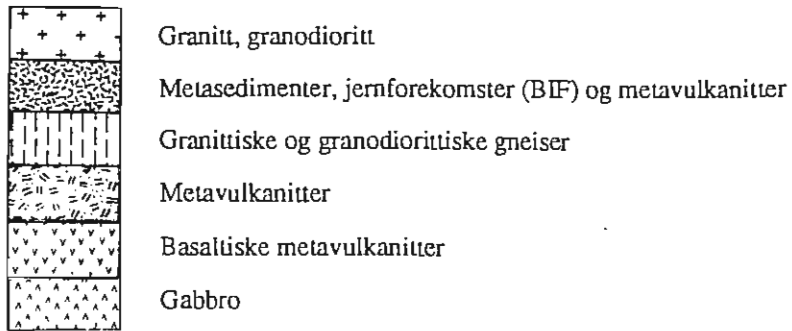
Kommisjonen har laget et arbeidsprogram for å prioritere virksomheten. I arbeidsprogrammet har man forsøkt å kartlegge problemer i vassdragsområdet og allerede eksisterende planer/utredninger. Regjeringene i begge land har godkjent kommisjonens arbeidsprogram. Kommisjonen prioriterte Tanavassdraget først, en flerbruksplan ble publisert januar 1990 (Norsk-Finsk grensevassdragskommisjon 1990).

I 1989 vedtok kommisjonen å starte arbeidet med en plan om bruk og vern av Neidenvassdraget. Grensevassdragskommisjonen vedtok rammer og gjennomføringsprogram for planen. Fylkesmannen i Finnmark, miljøvernavdelingen og Lapplands vann- og miljødistrikt står for fullføring av forslag til rapporten og utarbeider også forslag til anbefalinger. Kommisjonen behandler forslagene og sender de så ut til høring til aktuelle institusjoner og organisjoner. Rapporten vedtas og oversendes miljøverndepartementene i de to land.

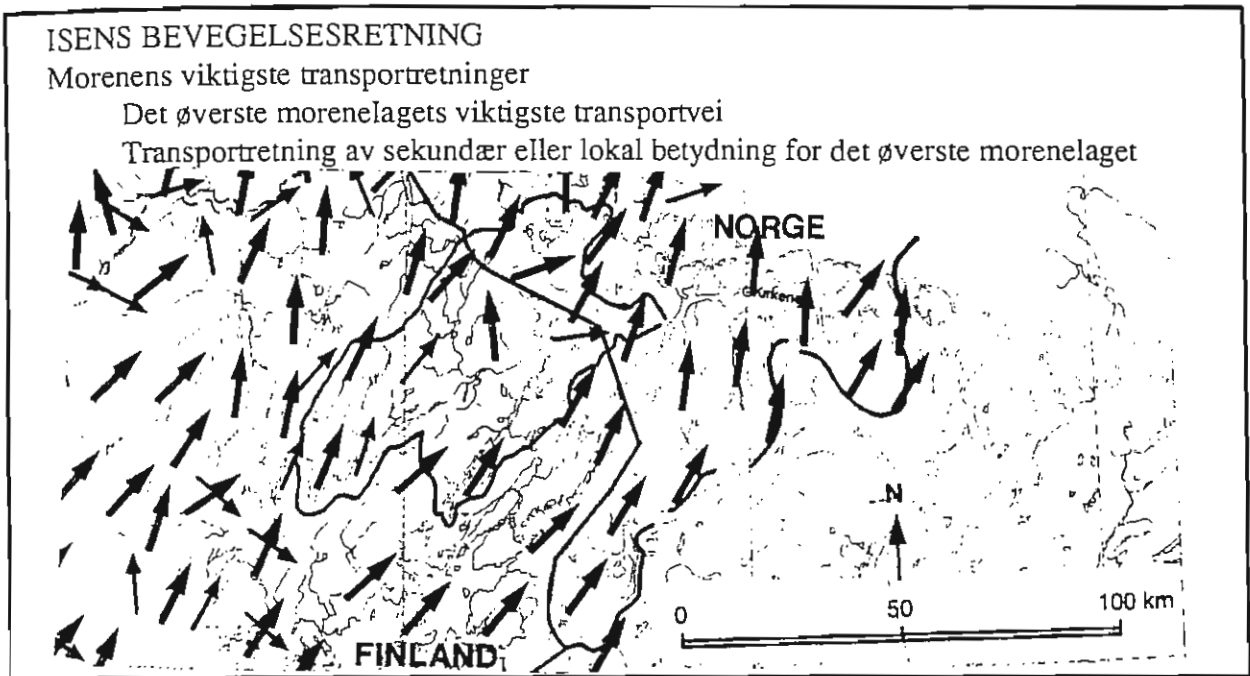
side. Eskere, grusrygg avsatt i smeltevannskanaler under isen, preger landskapet langs hele hovedvassdraget fra Iijärvi til riksgrensen. På norsk side av vassdraget har vi eskere først og fremst i området ved Gardajavri (Garsjøen) og Gallutjavri (Gallokvann). Terasser av elveavsetninger av stor mektighet preger landskapet i vassdragets nedre del.

Ved Neidenvassdraget får man inn de østligste planteartene med full tyngde, særlig i elvestrand- og myrvegetasjonen. Ved utløpet av Neidenelva finnes flere områder med strandenger med dominans av arktiske strandengplanter.

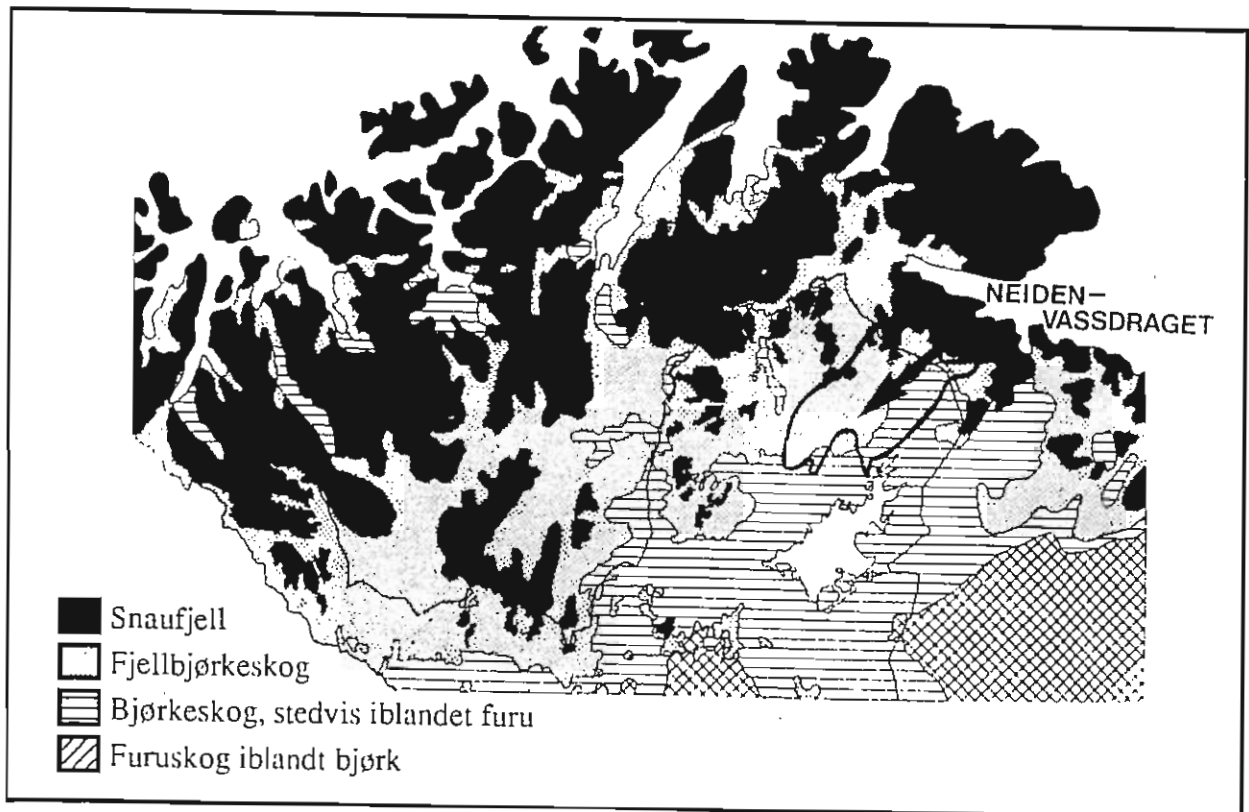
Berggrunnsgeologi

Figur 2. Neidenvassdraget, norsk side. Berggrunnsgeologisk kart (Bjørlykke et al. 1985).

Figur 4. Isens bevegelsesretning, morenens viktigste transportretninger (Geologiske undersøkelser i Finland, Norge og Sverige, Helsingfors 1986).

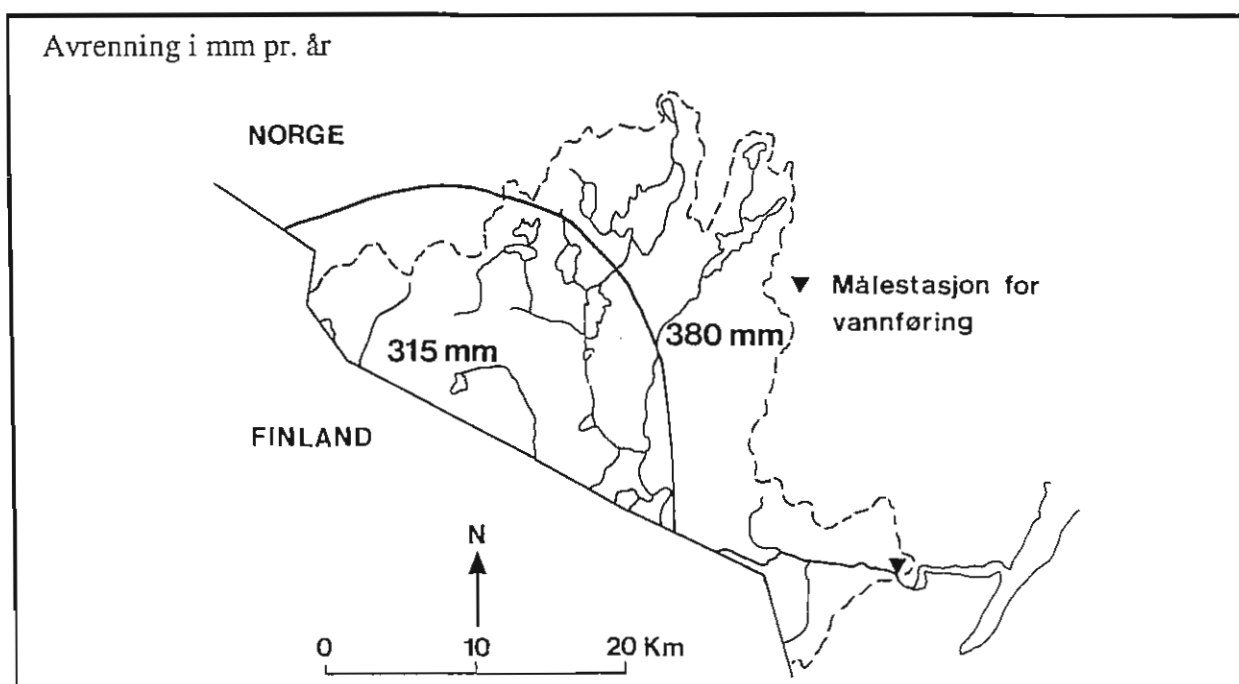

Figur 5. Skogsområder i Lappland - Finnmark (Kalliola 1973, Suomen Kartasto 1988).

Tabell 1. Månedlige middelvannføringer i Neidenvassdraget for perioden 9. august 1911 til 31. desember 1986 (Norges vassdrags og energiverk, NVE, Hydrologisk avdeling).

Månedlige middelvannføringer i m³/sekund

	JAN	FEB	MAR	APR	MAI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DES
Middel	7,6	5,8	5,1	5,6	78,6	103,8	36,9	28,5	30,2	27,6	17,5	10,4
Maksimum	18,5	12,9	10,2	25,0	192,1	239,9	107,6	104,4	94,7	67,6	69,4	38,0
Minimum	2,9	2,0	1,8	1,8	3,2	10,1	6,9	4,1	5,6	6,2	3,3	2,7

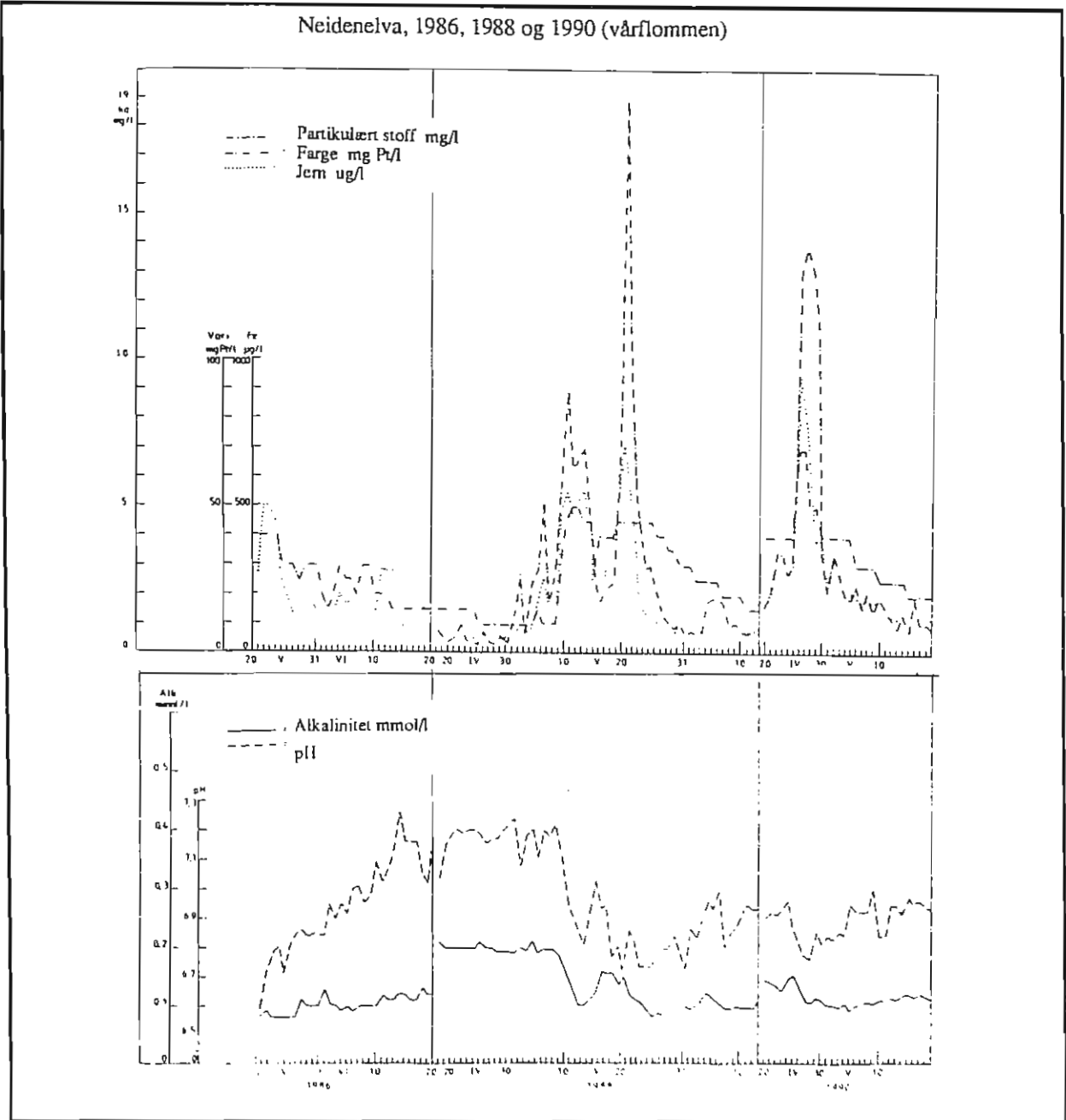
Figur 7. Årlig middelavrenning i mm (Norges vassdrags- og energiverk, 1987).

2.3.2. Vannkvalitet

Neidenelva har vært med i "elveserien" (Kjemisk overvåking av vannkvalitet, Norsk institutt for naturforskning, NINA) fra april 1988 til utgangen av 1990. Tabell 2 viser analyseresultatene fra 1989. Vannkvaliteten var bra i nedre deler av hovedelva på norsk side, pH lå i overkant av pH 7 det meste av året.

Hovedvassdraget har klart, næringsfattig vann. Under vårfloppen (figur 8) øker innholdet av partikulært stoff, farge, jern og mangan, mens alkalinitet og pH-verdiene blir lavere enn ellers i året. Fra 1980 til 1990 har alkaliniteten ikke sunket mer enn 0 - 0,05 mmol/l i vårfloppen.

Neidenelva, 1986, 1988 og 1990 (vårflommen)

Figur 8. Vannkvalitet under vårflommen. Prøvene er tatt ved grensen mellom Norge og Finland i årene 1986, 1988 og 1990 (Fylkesmannen i Finnmark og Lappland vann- og miljødistrikt).

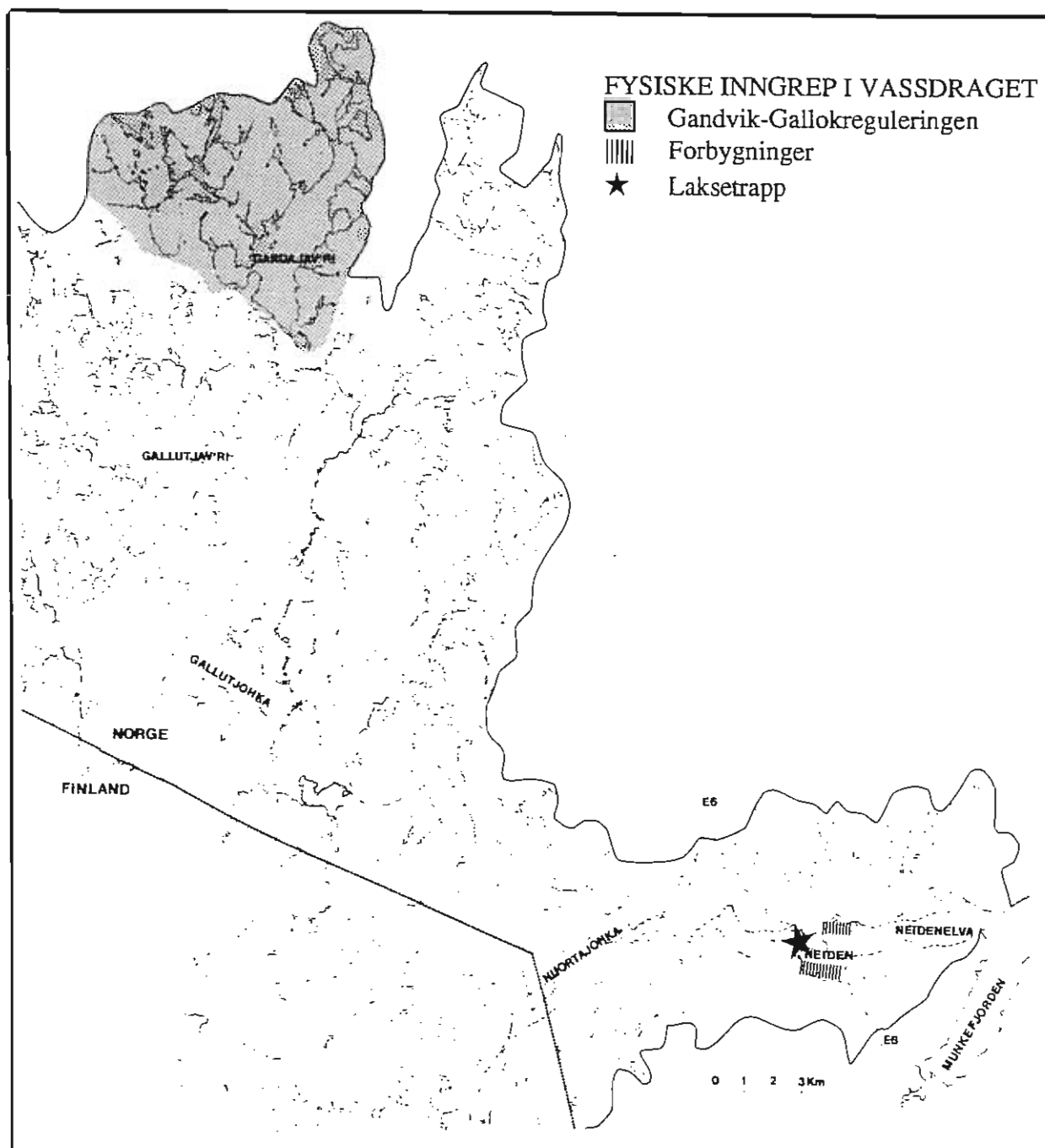
2.4. Lufttransportert forurensning

Finnmark fylke er påvirket av luftforurensninger fra metallurgisk virksomhet på Kolahalvøya og dels fra kilder som ligger langt unna. Luftforurensningene har siden 1988 vært undersøkt som en del av det bilaterale miljøsamarbeidet mellom Russland og Norge. Samlet avsetning (våtavsetning og tørravsetning) varierer over fylket (figur 9). Avsetningen i 1989 var minst i

drift i 1952 og har en middel årsproduksjon på 17,5 GWH.

Laksetrappa ved Skoltefossen ble ferdigbygd i 1975. Trappa ble bygd ifølge en overenskomst med Finland i 1951, som en kompensasjon for Gandvik- Gallokreguleringen.

For å hindre erosjon er det bygd fire elveforbygninger på tilsammen 2,6 km i elvas nedre del. Elveforbygningen i sandmælen ved Arvolaneset har medført at mælen er iferd med å gro igjen. Elveforbygningene har gitt minken, som det normalt er lite av langs Neidenelva, nye oppholdssteder og kan ha medvirket til at antall sandsvaler i Neiden er kraftig redusert.

Figur 10. Fysiske inngrep i Neidenvassdraget (NVE og Fylkesmannen i Finnmark).

Lov om naturvern av 19. juni. Nr. 63. 1970.

Loven slår fast at naturen er en nasjonalverdi som må vernes. Videre heter det: «naturvern er å disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære samhørighet mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden».

Loven gir adgang til å frede naturområder som nasjonalparker, landskapsvernområder eller naturreservater. Naturreservat har den strengeste form for vern, landskapsvernområde den mildeste form for vern.

Geologiske, botaniske og zoologiske forekomster kan vernes som naturminne. Loven inneholder også særskilte bestemmelser om fredning av planter og dyr.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni. Nr.82. 1977 med endring senest 15. januar 1988, med forskrifter.

«Formålet med denne lov er ut fra et samfunnsmessig helhetssyn å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen».

Generelt sett er motorferdsel i utmark og på vassdrag forbudt, men med hjemmel direkte i loven er motorferdsel tillatt i forbindelse med bl.a.:

- «politi-, ambulanse- og redningstjeneste og oppsyns- og tilsynstjeneste etablert med hjemmel i lov,
- nødvendig person- og godstransport til og fra faste bosteder og i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring,
- forsvarrets øvelser, forflytninger og transporter».

Kommunen kan, etter søknad, tillate nyttekjøring for andre formål. I Finnmark og Nord-Troms kan fylkesmannen, etter forslag fra kommunestyret, gi forskrift om adgang til å bruke snøscooter på vinterføre langs særskilte rekreasjonsløyper i utmark og på islagte vassdrag.

Lov om reindrift av 9. juni. Nr. 49. 1978.

Formålet med loven er «å legge forholdene til rette for en samfunnsgagnlig utnytting av reinbeiteressursene på en måte som gir trygge økonomiske og sosiale kår, sikrer rettighetene for dem som har reindrift som yrke og bevarer reindriften som en viktig faktor i samisk kultur.

Bare norske borgere av samisk ætt har rett til å utøve reindrift i reinbeiteområdene. Retten til å utøve reindrift i reinbeiteområde er en bruksrett uten hensyn til hvem som eier grunnen og så fremt det ikke følger særlige rettsforhold, omfatter:

1. rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flytteleier
2. rett til beite for rein
3. rett til anbringelse av anlegg som trengs til reindriften
4. rett til brensel og trevirke

Andre avtaler.

Befolkningen som bor inntil 5 km fra riksgrensen, kan krysse grensen hvor de vil, men de må kunne legitimere seg på oppfordring fra politi eller tollvesen. Ellers er grensekryssing kun tillatt ved grensekryssningsstasjonene som i Neiden er ved riksgrensen på vegen Neiden-Sevettjärvi.

Det er i tillegg inngått følgende avtaler mellom landene:

- Avtale om samarbeid i redningstjenester i grenseområdene
- Samarbeidsavtale om tollstasjonene
- Samarbeid om reingjerdebygging, om rein som krysser grensen mm.
- Avtale om assistanse og felles arbeid over landegrensene (Finsk lov 17/86).

virksomhet som medfører terrenginngrep og forstyrrer naturmiljøet. Alle planter, herunder levende og døde trær, skal være fredet mot ødeleggelse av enhver art som ikke skyldes vanlig ferdsel, bærplukking eller lovlig beite. Bruk av kjemiske plantevernmiddel eller gjødselstoff er forbudt. Ville pattedyr og fugler med bo og reir skal være fredet mot skade og ødeleggelse av enhver art, med unntak av jakt på rype, hare, rødrev og villmink etter vanlige regler. Reindrift skal kunne foregå som tidligere og bærplukking er tillatt etter gjeldende regler. Motorisert ferdsel er bare tillatt på vinterføre. Bestemmelsene skal ikke være til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.

I verneområdene kan forvaltningsmyndighetene, eller den forvaltningsmyndighetene bestemmer, gjennomføre skjøtselstiltak i samsvar med fredningsformålet. Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra fredningsbestemmelsene når fredningen krever det, samt for vitenskapelige undersøkelser, arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning og i andre særlige tilfeller, når disse ikke strider mot formålet med fredningen (Miljøverndepartementet 1972 og Fylkesmannen i Finnmark, 1989).

4.3.3. Neiden- og Munkefjord naturreservat

Neiden- og Munkefjord naturreservat ble fredet ved kongelig resolusjon av 20. desember 1991. Reservatet dekker et areal på ca 11,8 km², herav ca 1 km² landareal. Formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. Området er bl.a. vernet mot alle tekniske inngrep og tiltak som kan endre eller forstyrre naturmiljøet. Vegetasjonen er fredet mot all skade og ødeleggelse. Nye plantearter må ikke innføres.

Vernebestemmelsene skal ikke være til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i ambulanse-, politi-, brannvern, sikrings-, oppsyns-, skjøtsels- og forvaltningsøyemed.
2. Sanking av bær og matsopp.
3. Ferdsel med motorbåt og bruk av eksisterende båtlagringsplasser. Forvaltningsmyndighetene kan fastsette nærmere regler for motorbåttrafikken, dersom dette er nødvendig for å unngå for store forstyrrelser på fuglelivet etc.
4. Tradisjonell beiting. Forvaltningsmyndighetene kan fastsette nærmere regler for beiting i reservatet, når dette er nødvendig for å hindre vesentlig skade eller endringer i vegetasjon.
6. Nødvendig vedlikehold og tilsyn av elektriske anlegg.

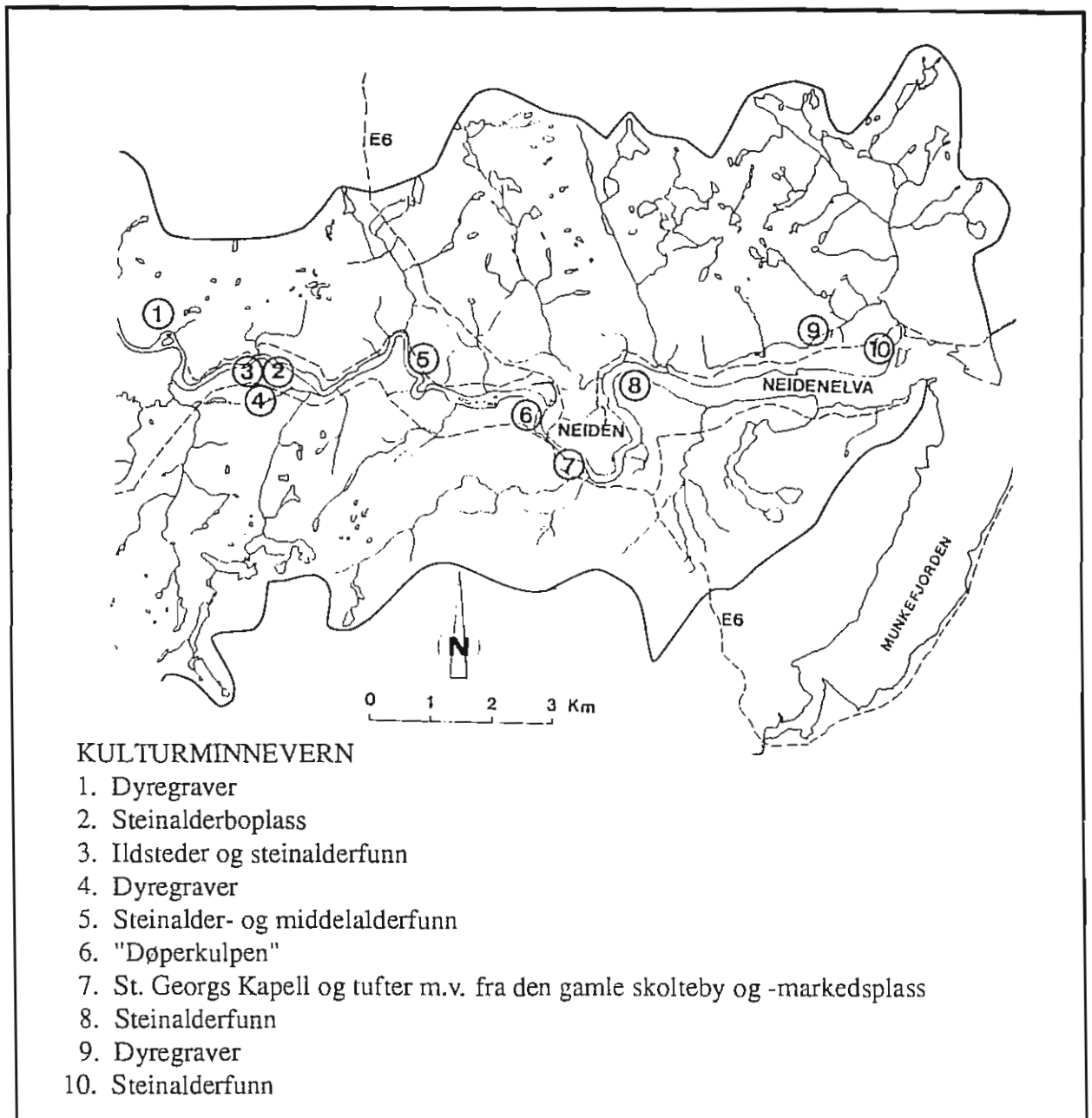
4.4. Andre verneverdige områder

Det er knyttet stor verneinteresse til terrasselandskapet og det særpregete kulturlandskapet i vassdragets nedre del.

Gallok er et variert myr- og våtmarksområde med mange innsjøer og vann. Området er et viktig hekkeområde for våtmarksfugl. Sør-Varanger kommune har innlemmet Gallok og et større område sør for Neidenelva i "ødemarksområdene" i arealdelen til kommuneplanen.

4.5. Kulturminnevern

På norsk side er området langs Neidenelva rikt på kulturminner. Best kjent er det Gresk-Ortodokse kapellet, St. Georgs kapell som står på Skolteplassen. Kapellet er Nord-Norges eldste trebygning og Norges minste kirkebygning. På Skolteplassen finnes også tufter etter en gammel skolteby med markeds plass. På strekningen fra Mikkelsnes til Bjørknes er det registrert flere dyregraver og steinalderboplasser og det er gjort en del funn fra både steinalder og middelalder.

Figur 12. Registrerte kulturminner (Universitetet i Tromsø, Tromsø Museum).

6. ULIKE BRUKSFORMER I NEIDENVASSDRAGET

6.1. Vannforsyning

Hovedforsyningsanlegget i Neiden, som ligger ved Fossheim skole, forsyner 20 boliger samt skolen med drikkevann. Til tider kommer det inn saltvann i forsyningsanlegget. I disse periodene, opptil fire uker om høsten, er vannet ubrukelig som drikkevannskilde. Hovedforsyningsanlegget og vannforsyningsanlegget til Neiden Fjellstue har vannbehandling. De andre husstandene i bygda bruker enten grunnvann eller ubehandlet vann fra elva (figur 13).

Fordi Neidenelva er grenselv og går gjennom landbruksområder og trafikkerte områder, er det nødvendig å sikre alternative vannkilder. Nedbørsfeltene for Norskbekken (Dažajohka) og Nordmannsbekken peker seg ut som mulige kilder.

6.2. Utslippsforhold og annen belastning

Generalplanen for Sør-Varanger kommune 1982-1990 forutsatte ingen spesielle tiltak på de kommunale avløpsanleggene i planperioden.

De vanligste rensemetodene for utslipp av kloakk fra boligbebyggelsen er slamavskilling med etterfølgende infiltrasjon i grunnen, eller slamavskilling/septiktank med utslipp til elva. På en del av infiltrasjonsanleggene er en usikker på virkningsgraden. Fra en del av bebyggelsen går kloakken delvis i grunnen, delvis direkte til elv. Fossheim skole og boligene ved skolen har kommunalt anlegg med slamavskiller og avløp til elv.

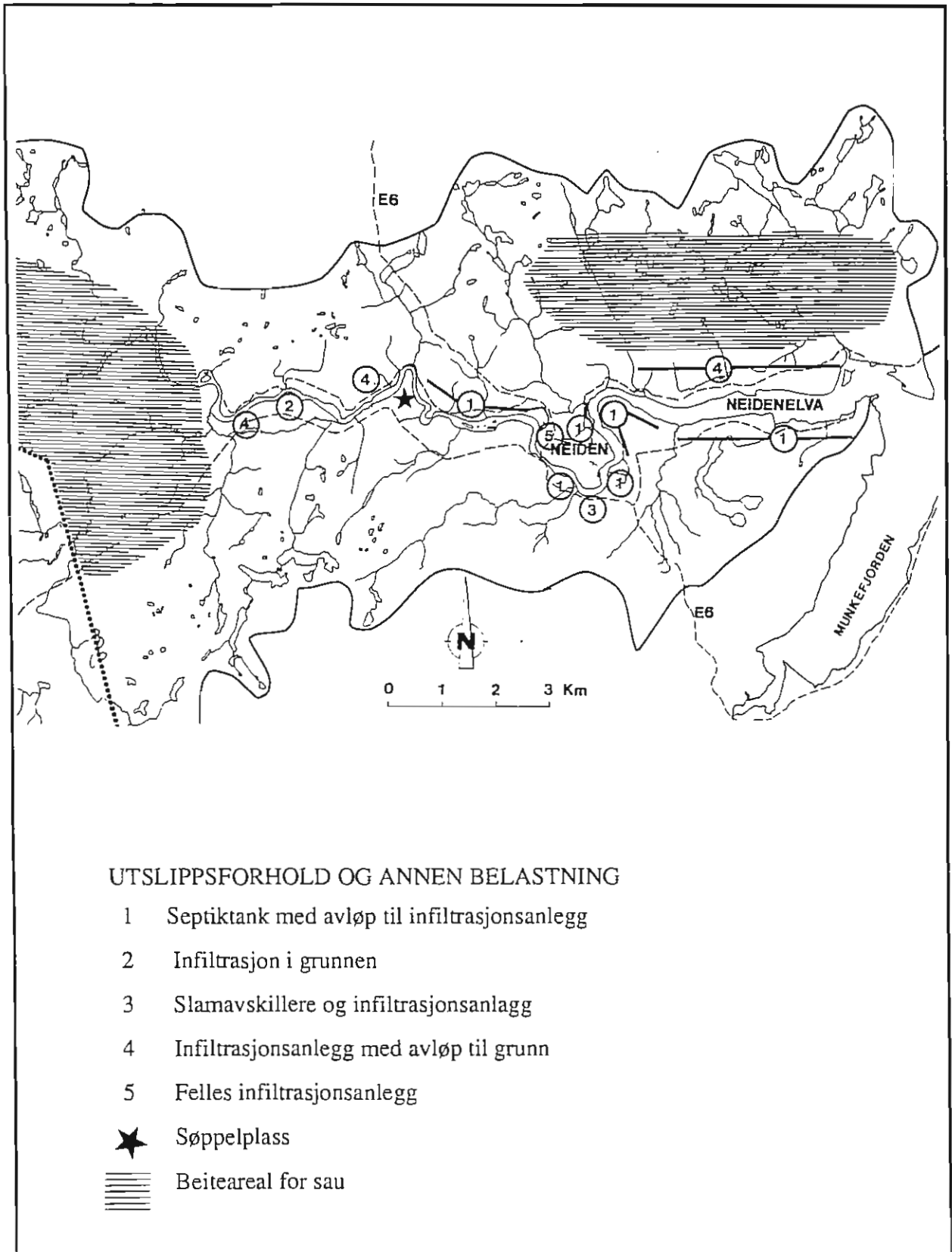
Der er registrert koliforme bakterier i elvevannet ved Neiden Fjellstue, men kilden er ukjent. Mulig kilde kan være bebyggelse på finsk side av Nuortajohka.

Det har tidligere ikke vært noen kommunal ordning med innhenting av avfall i Neiden, og beboerne i bygda har selv levert avfall til den kommunale fyllplassen etter behov. Om fyllplassen, som også var tømmested for septik, gir tilsig til Neidenelva er ikke kjent. Sør-Varanger kommune har nå etablert ny sentralavfallsplass, og avfallsplassen i Neiden er stengt. Høsten 1991 ble det innført tvungen renovasjon i kommunen.

9 av de 10 gårdsbrukene i Neiden er husdyrbruk. Gjødselkjeller og siloanlegg på disse brukene er ikke noe stort forurensningsproblem. Kontroller i 1991 viste at ett bruk hadde lekkasje fra gjødselkjeller og ett fra siloanlegg. Videre bør husholdningskloakk fra tre eldre våningshus utbedres.

I områdene som brukes som beiteareal for sau, er belastningen på arealene relativ stor. På dyrket mark er det ikke registrert noe erosjon. Reindriftnæringa kan gi spredt belastning, men en kjenner ikke til hvor stor denne belastningen er.

Annen type aktiviteter som kan gi belastning, er turisme og hyttebebyggelse, men man vet heller ikke hvor stor denne belastningen er. Det er registrert forsøpling ved de mest brukte fiskeplassene langs elva.

Figur 14. Utslippsforhold og annen belastning.

6.3.2. Fiskeribiologiske forhold og fangst

Neidenelva er artsrik med hele fjorten registrerte fiskearter: ørret (*Salmo trutta*), laks (*Salmo salar*), pukkellaks (*Oncorhynchus gorboscha*), røye (*Salvelinus alpinus*), sik (*Coregonus lavaretus*), harr (*Thymallus thymallus*), gjedde (*Esox lucius*), lake (*Lota lota*), trepigget stingsild (*Gasterosteus aculeatus*), nipigget stingsild (*Pungitius pungitius*), ørekyte (*Phoxinus phoxinus*), niøye s.p. og ål (*Anguilla anguilla*). Skrubbe (*Platichthys flesus*) finnes i nederste del av elva. Skrubbe gyter ikke i ferskvann.

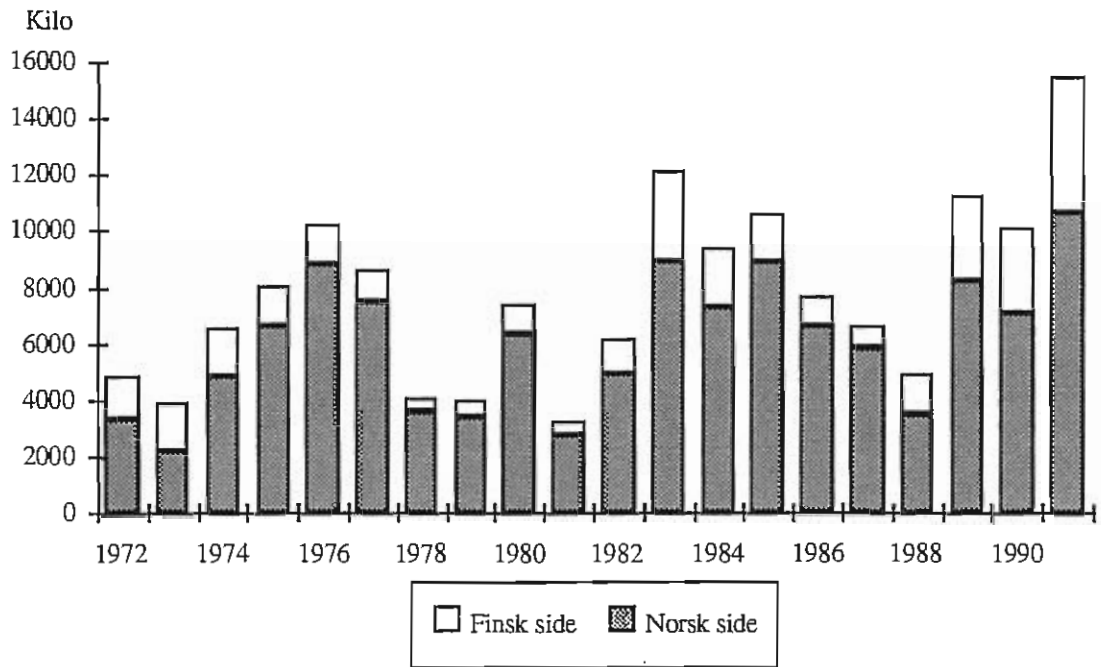
Tellingene av fisk på oppvandring i fisketrappa har vist at den fungerer tilfredstillende (Staldvik 1989, Reiestad et al. 1992). Finske elektrofiskeundersøkelser har påvist laksunger på strekningen opp til Vuodasluobbal, noen km nedenfor Iijärvi. I følge Niemelä (pers. med.) fanges det årlig voksen laks helt oppe i Iijärvi. Den lakseførende strekning regnes til ovenfor Opukasjärvi. På norsk side går laksen flere km oppover Gallutjohka (Gallokelva). I Nuortajohka er sjøørret fanget ovenfor fossen.

Laksen i Neiden er relativt hurtigvoksende (Bjerknes og Rikstad 1977). Laksungene smoltifiserer etter 3 til 5 år i elv. Hele 80% av gyte og oppvekstområdene er på norsk side (Lapin vesien käytön kokonaissuunnitelma 1980). Tettheten av laksunger i Neidenelva er høy sammenlignet med mange andre elver i Finnmark (Halvorsen 1987 og Arnesen 1987). Etter ett til fire år kommer den voksne laksen tilbake til elva. Hovedtyngden av hannene kommer tilbake etter ett år i sjø, mens hovedtyngden av hunnene kommer etter to eller tre år i sjø.

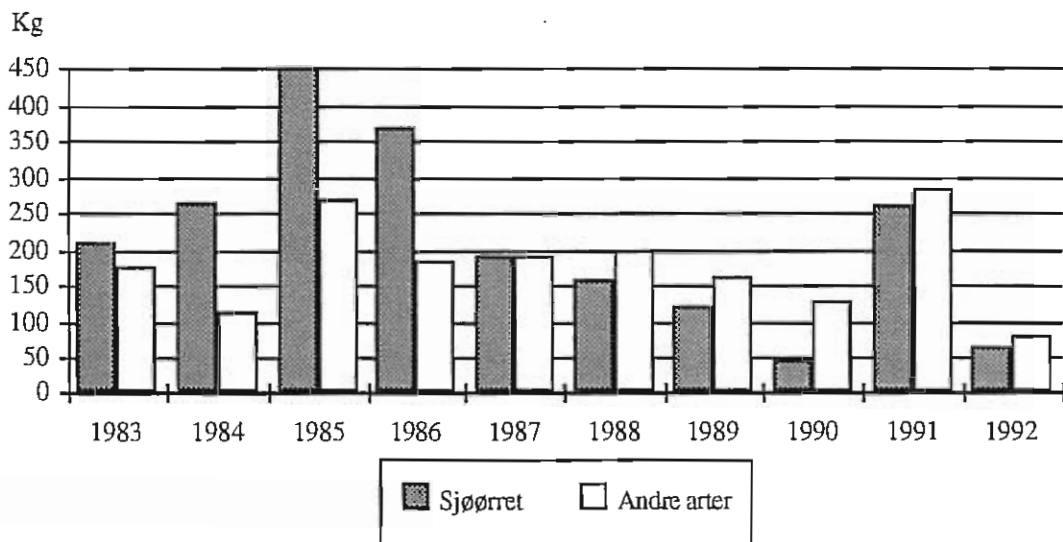
Fiskesesongen 1989 startet registreringene av rømt oppdrettslaks i Neidenelva. Det er ikke registrert rømt oppdrettsfisk i käpälä- eller sportsfiskefangstene (Lund et al. 1991, Økland et al. 1991, Lund et al. 1992). Det ble registrert en oppdrettslaks i forbindelse med fisketellingene i trappa i 1992 (Reiestad et al. 1992) og 12% av laksen som ble fanga under det ekstraordinære "høstfisket" i 1991 (N = 26) var oppdrettslaks (Lund et al. 1992).

Fangststatistikken for vassdraget (Statistisk sentralbyrå og Neidenelvans Fiskefelleskap) viser at fangsten av laks varierer mye fra år til år (figur 16). All fangststatistikk før 1981 er basert på skjønnsmessig vurdering av fangsten fra sportsfisket i elva. I perioden fra 1985 til 1991 var 70 - 90 % av fangsten tatt på stang, og 10 - 30 % fanget under det tradisjonelle käpäläfisket. Figur 16b viser fangst av laks under käpäläfisket i perioden 1980 - 1991. Käpäläfisket ble ikke gjennomført i 1992-sesongen fordi vassføringen i elva var svært stor.

Figurene 17 - 19 viser endel fangstdata fra Neidenelva (Neidenelvans Fiskefelleskap, og Niemelä et al. 1990).

Figur 17. Fangst av laks på norsk og finsk side i årene 1972 - 1991 (Neidenelvns Fiskefelleskap, og Niemelä et al. 1990).

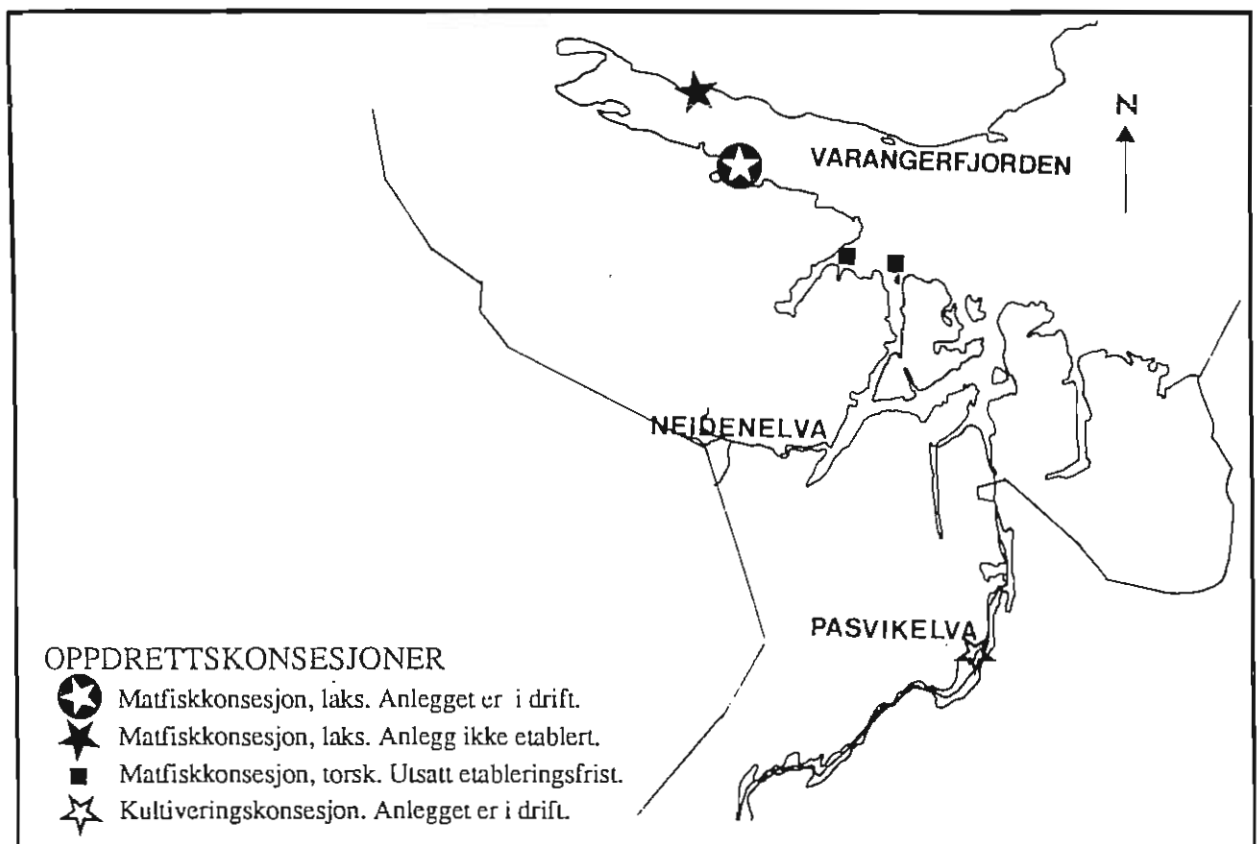
Figur 18. Fangst av sjørørret og andre arter (gjedde, sik og harr) i den norske delen av Neidenvassdraget i perioden fra 1983 til 1992 (Neidenelvns Fiskefelleskap).

oppdrett av marine fiskeslag som torsk, kveite m.m., vil fortsatt bli behandlet etter gjeldene regler.

I Unjargga - Nesseby kommune er et anlegg for oppdrett av laks i drift. Anlegget ligger ca 4,5 mil fra Neidenelvas utløp. I Pasvikvassdraget, Sør-Varanger kommune, har Sameiet Skogfoss Kraftverk kultiveringskonsesjon og produserer minimum 5000 ørreter (Direktoratet for Naturforvaltnings pålegg om årlige utsettinger av 5000 ørret i Pasvikelva som kompensasjon for vannkraftutbygginga).

Det er gitt to konsesjoner for oppdrett av torsk i Sør-Varanger kommune. Begge konsesjonsinnehaverene har fått utsatt etableringsfrist. Figur 12 viser oppdrettskonsesjoner gitt i Sør-Varanger og Unjargga - Nesseby kommuner (Fiskerisjefen i Finnmark).

Årlig rømmer det laks fra fiskeoppdrettsanlegg langs hele norskekysten. Den rømte oppdrettslaksen er en trussel mot de ville laksestammene.

Figur 20. Oppdrettskonsesjoner gitt i Sør-Varanger og Unjargga - Nesseby kommune (Fiskerisjefen i Finnmark).

Sameiet Skogfoss kultiveringsanlegg er pålagt restriksjoner etter at *Gyrodactylus salaris* ble påvist på finsk side av Pasvikvassdraget. Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark vil til enhver tid ha oversikt over anlegg der det er pålagt restriksjoner i henhold til fiskesjukdomsloven.

tillatt. Vesentlig utvidelse av eksisterende fritidsbebyggelse er heller ikke tillatt.

6.4.4. Turisme

Turisme er blitt et viktig satsningsområde for Sør-Varanger kommune.

Neiden har fire overnattingsbedrifter: Neiden Fjellstue, Neiden Camping, Neiden Motell og Neidenfoss Camping. Private tar også en god del overnatting. Mye av turismen i Neiden er knyttet til laksefiske i Neidenelva, og en stor del av gjestene ved disse overnattingsstedene er finske sportsfiskere.

Neiden har flere kjente attraksjoner, best kjent er det Gresk-Ortodokse kapellet, St.Georgs kapell, som står på Skolteplassen. Det tradisjonelle k p l fisket i Skoltefossen i perioden fra 26. juni til 10. august, samler også mange skuelystne turister. Andre attraksjoner i Neiden er Neiden kapell, Labah g rden og fisketrappa ved Skoltefossen.

6.5. Vilt og jakt.

Neiden- og Munkefjordområdet har stor betydning som raste-, myte- og overvintringsområde for en rekke arter av våtmarksfugler. Mange arter forekommer i store antall, særlig storlom, smålom, ærfugl, havelle, sædgås, polarsnipe og lappspove. Området er også viktig som hårfellingsplass for steinkobbe om høsten.

De mange myrområdene i nedbørsfeltet er viktige biotoper for våtmarksfuglene. Ferdesmyra, det største myrområdet i nedbørsfeltet, er raste- og hekkeområde for vadefugler, gjess, ender, og måker. Ferdesmyra er også en viktig hekkeplass for spurvefuglarter med østlig utbredelse. Fjellområdene har også et rikt fugle og dyreliv. Gallok er distriktets viktigste oppvekstområde for ryper. Gallok er kjent som et godt jaktterreng. Området blir brukt av både lokale og tilreisende jegere. Neiden- Gallokområdet har en fast elgstamme og det blir felt mellom 5 og 7 dyr årlig. Det finnes sannsynligvis jerv i området, og enkelte år er det bjørn i området (Wikan pers. med.).

2. FISK OG FISKE

Mål:

Fiskeressursene skal bevares som en naturlig fornybar ressurs. Man skal bevare den naturlige fiskefaunaens gyte- og oppvekstmuligheter og den genetiske variasjonen til fiskeartene i Neidenvassdraget.

Lokalbefolkningens interesser og rekreasjonsfiskernes ønsker skal samordnes slik at fiskebestandene ikke trues.

Tiltak:

Stimulere til økt samarbeid om fiskebiologiske undersøkelser, bl.a. for å oppnå langsiktige mål for fiskebestanden og fisket i Neidenvassdraget. Undersøkelsene må skje i samarbeid med og til beste for lokalbefolkningen.

Hindre spredning av fiske sykdommer, parasitter og nye fiskearter til Neidenvassdraget. Dette gjelder også at forbudet mot overføring av fisk fra andre vassdrag og utsettinger av nye fiskearter opprettholdes.

Den midlertidige sikringssonen for laksefisk i Neidenfjorden må gjøres permanent.

Mulighetene for at rømt oppdrettsfisk går opp i Neidenvassdraget må gjøres minst mulig bl.a. ved å innføre sikringstiltak mot rømming og selektiv fangst av rømt oppdrettsfisk.

Utredninger og kunnskapsinnsamling om fiskebestandene skal fortsette og styrkes. Dette gjelder fiskebiologiske kunnskaper og betydningen av de ulike beskatningsformer. Forskning og utvikling (FoU) og forvaltningen i begge land bør fortsette med fiskebiologiske undersøkelser ved å legge vekt på:

- betydningen av forskjellige beskatningsformer i ulike deler av vassdraget
- undersøkelse av anadrom fisk gjennom hele sesongen
- vandring av anadrom fisk gjennom fisketrappa og Skoltefossen.

Utforming av fiskeregler skal skje på grunnlag av biologiske kunnskaper/undersøkelser.

Adressat:

- I Norge:
- Fylkesmannen i Finnmark
 - Fylkesveterinæren for Troms og Finnmark
 - Direktoratet for naturforvaltning
 - Statskog, Finnmark jordsalgskontor
 - Fiskerisjefen

- I Finland:
- Inarin kunta
 - Lapin lääninhallitus
 - Metsähallitus, Ylä-Lapin hoitoalue
 - Lapin seutukaavaliito
 - Koltien kyläkokous

4. REKREASJON, REISELIV OG HYTTEBYGGING

Mål:

Neidenelvas og Neidenvassdragets uberørte karakter skal beholdes. Videre skal elvelandskapet bevares best mulig.

Rekreasjonsbruk i nedbørfeltet skal styres slik at det ikke skader natur og landskap.

Reiselivsnæringen og rekreasjonsfiske skal utvikles først og fremst til beste for lokalbefolkningen.

Rekreasjonsbruken av området skal styres slik at den ikke forstyrrer eller er til hinder for reindriften, utmarksnæring eller andre brukere av området.

Tiltak:

Hyttebygging og bygging av reiselivsbedrifter skal utbygges konsentert og planmessig. Bygningene skal tilpasses landskapet. Den skal heller ikke medføre ulemper for vassdraget og vannkvaliteten. Ved planlegging skal det være detaljplaner for bruken av arealer. Planene skal også omfatte bygningsmessige forhold, vannbehandling, avløpsordninger, rensertiltak og avfallsordninger.

Reiselivsbedriftene på finsk side bør konsentreres langs Sevettijärvi - Neiden - veien, og på norsk side i forbindelse med offentlig vei.

Bygging av hytter og gammer i områder av vassdraget med ødemarkskarakter bør unngås. Næringsbygninger som er nødvendig for næring skal kun oppføres etter dokumentert behov.

Ved planlegging og realisering av vandre-, ski- og snøscooterløyper må det tas hensyn til reindriften, og traséene må avtales med reieierne i området.

Grenseovergang for vandrere og turgåere andre steder enn de offisielle bør gjøres lettere.

Se også pkt. 7, avløp, og pkt. 8, avfall og forsøpling.

Adressat:

I Norge: - Sør-Varanger kommune
 - Unjargga - Nesseby kommune
 - Fylkesmannen i Finnmark
 - Finnmark fylkeskommune
 - Miljøverndepartementet
 - Statens vegvesen, Finnmark

I Finland: - Inarin kunta, Utsjoen kunta
 - Lapin lääninhallitus
 - Lapin vesi- ja ympäristöpiiri
 - Metsähallitus, Ylä-Lapin hoitoalue
 - Lapin seutukaavaliito
 - Ympäristöministeriö

6. VANNFORSYNING

Mål:

Vannforsyningen må sikres på en hygienisk og teknisk tilfredstillende måte.

Enhver som bor i området skal ha tilgang på godt drikkevann.

Tiltak:

Plan for vannforsyning og avløp skal inngå i arealplanleggingen.

Grunnvannsregistreringer skal gjennomføres i tilknytning til vannforsyningsplaner.

For bygda Neiden bør det utarbeides en vannforsyningsplan.

Grunnvann anbefales som drikkevannforsyning. Dersom vann fra Neidenelva brukes som drikkevannsforsyning, anbefales desinfisering som et minimumstiltak.

Adressat:

I Norge: - Sør-Varanger kommune
 - Unjargga - Nesseby kommune
 - Fylkesmannen i Finnmark
 - Finnmark fylkeskommune

I Finland: - Inarin kunta, Utsjoen kunta
 - Lapin lääninhallitus
 - Lapin vesi- ja ympäristöpiiri
 - Lapin seutukaavaliito
 - Maa- ja metsätalousministeriö

Tiltak:

Områdene som forsøples ryddes, renovasjonsordninger etableres og planer for å forebygge forsøpling utarbeides og iverksettes.

Avfallsplasser skal avsluttes på en tilfredstillende måte etter bruk. Plassering av nye avfallsplasser bør velges slik at det ikke fører til forurensning av vassdraget, helsemessige, estetiske eller miljømessige ulemper. Driften av avfallsplasser bør ordnes i samsvar med de forannevnte prinsippene om beskyttelse av miljø og vassdrag.

Spesialavfall må samles inn og leveres til godkjent mottak.

Ved rasteplasser, turisthytter og åpne ødestuer må det etableres avfallsordninger og toalett. Ved fiskeplasser langs Neidenelva må avfallsordninger etableres, og toaletter må ha regelmessig vedlikehold.

Det må etableres mottaksordning for toalettavfall fra busser og campingvogner/biler.

Ved reiselivsbedrifter og ødestuer må det gis informasjon om avfallsordninger og hvilke konsekvenser forsøpling av naturen innebærer.

Adressat:

I Norge:

- Sør-Varanger kommune
- Unjargga - Nesseby kommune
- Fylkesmannen i Finnmark
- Finnmark fylkeskommune
- Statskog, Finnmark jordsalgskontor
- Statens vegvesen, Finnmark

I Finland:

- Inarin kunta, Utsjoen kunta
- Lapin lääninhallitus
- Lapin vesi- ja ympäristöpiiri
- Tielaitos, Lapin tiepiiri
- Metsähallitus, Ylä-Lapin hoitoalue
- Ympäristöministeriö

9. LANDBRUK OG REINDRIFT

Mål:

Utøvelsen av reindrift og landbruk må foregå slik at Neidenvassdraget bevares best mulig.

Ødemarkskarakteren og elvelandskapet langs Neidenvassdraget bør bevares.

Belastninger på vassdraget som forårsakes av landbruket og reindriften bør minimaliseres.

10. NATURVERN

Mål:

Naturressursene og naturen skal forvaltes slik at naturtilstanden og ødemarkspreget beholdes.

De urørte delene av Neidenvassdraget må bevares som et sammenhengende område med ødemarkskarakter.

Tiltak:

Naturverdiene i nedbørfeltet bør registreres, dokumenteres og verdifulle områder bevares.

Reindriften må drives i pakt med naturgrunnlaget og skje uten overbeiting.

Ved planlegging og drift av grusuttak må landskapsmessige hensyn bli ivaretatt. Gamle grustak må avsluttes i tilpasning til landskapet. Før nye grustak utarbeides må det foreligge en drifts- og avslutningsplan. Det skal tas hensyn til lokalbefolkningens behov.

Adressat:

I Norge:

- Sør-Varanger kommune
- Unjargga - Nesseby kommune
- Fylkesmannen i Finnmark
- Direktoratet for naturforvaltning
- Landbruksdepartementet
- Miljøverndepartementet
- Reindriftsadministrasjonen
- Statens vegvesen, Finnmark
- Statskog, Finnmark jordsalgskontor

I Finland:

- Inarin kunta, Utsjoen kunta
- Lapin lääninhallitus
- Lapin seutukavaliito
- Tielaitos, Lapin tiepiiri
- Metsähallitus
- Maa- ja metsätalousministeriö
- Ympäristöministeriö
- Paliskuntain Yhdistys
- Kolttien kyläkokous

11. KULTURMINNEVERN OG KULTURHISTORIE

Mål:

Det må tas hensyn til de kulturhistoriske verdifulle stedene i forbindelse med arealplaner og vern av områder.

Adressat:

- I Norge:
- Fylkesmannen i Finnmark
 - Direktoratet for naturforvaltning
 - Miljøverndepartementet
 - Statens forurensningstilsyn

- I Finland:
- Lapin lääninhallitus
 - Lapin vesi- ja ympäristöpiiri
 - Ilmatieteen laitos
 - Andre offentlige instanser med virkeområde helt eller delvis i Neiden-
vassdragets område
 - Forskningsinstitusjoner
 - Universiteter og høyskoler
 - Ympäristöministeriö

13. FORUTSETNINGER FOR Å NÅ MÅLENE

For å oppnå de målene som er satt må adressatene avsette og tilføres tilstrekkelige ressurser for gjennomføring av anbefalingene.

Adressatene må i sin normale virksomhet ta hensyn til anbefalingene som berører deres forvaltningsområde.

8. LITTERATUR

Arnesen, A.M. 1987. Fiskeribiologiske undersøkelser i Neidenvassdraget 1983 - 1986. Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 21: 1 - 62 .

Berg, M. 1964. Nord-norske lakseelver. Tanum, Oslo. 300 s

Bjerknes, V. 1975. Laksefisket i Neiden. Summarisk oversikt etter undersøkelser i 1975. Fiskerikonsulenten i Finnmark Rapport, 17 s.

Bjerknes, V. 1976. Rapport om fiskeribiologiske undersøkelser i den norske del av Neidenvassdraget i 1975. Fiskerikonsulenten i Finnmark. Rapport, 22 s.

Bjerknes, V, og A. Rikstad. 1977. Fiskeribiologiske undersøkelser i den norske del av Neidenvassdraget i 1975 og 1976. Fiskerikonsulenten i Finnmark Rapport, 46 s.

Bjørlykke, A., Olsrud, S. & Sandstad, J.S. 1985. Metallogeny of Finnmark, North Norway. Norges geologiske undersøkelser. Bull. 403, 183 - 196.

Det Norske Meteorologiske Institutt. 1987. Nedbørnormaler. 14 s.

Det Norske Meteorologiske Institutt. 1989. Temperaturnormaler. 12 s.

Fiskebeck, P.E. og L.R. Karlsen. 1992. Luftforurensningen i Finnmark, Miljøstatus 1992 Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 3 - 1992: 5 - 6.

Fylkesmannen i Finnmark. 1985. Verneverdige strandområder i Finnmark. Verneverdier knyttet til vegetasjon og fugleliv i strand-, fjære- og gruntvannsområder. Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 13: 1 -104.

Fylkesmannen i Finnmark. 1989. Vernede og verneverdige områder i Finnmark. Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 28: 1 - 15.

Halvorsen, M. 1987. En effektstudie av laksetrappene i Finnmark. Fylkesmannen i Finnmark. Rapport nr. 23: 1 - 117.

Holmsen, P. 1979. Grunnlag i kvartærgeologi. Norges geologiske undersøkelse Nr. 347. Universitetsforlaget, 70 s.

Kalliola, R. 1973. Suomen kasvimaantiede. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo. 308 p.

Kinnunen, K. & Varmola, M. (eds.) 1990. Effect of air pollution and acidification in combination with climatic factors on forests, soils and waters in northern Fennoscandia. Report from a workshop held in Rovaniemi, Finland 17. - 19. October, 1990. Nordic Council of Ministers. Nord 1990, 20.

Sivertsen, B. og J. Schjoldager. 1991. Luftforurensninger i Finnmark fylke. Norsk institutt for luftforskning (NILU) Rapport NILU OR 75/91. 20 s.

Staldvik, F. 1989. Fiskeribiologiske undersøkelser i Neidenvassdraget i 1987 og 1988. Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 30: 1 - 57.

Statistisk Sentralbyrå: Laks og sjøaurefiske i elvane. A 347, 1876 - 1968.

Statistisk Sentralbyrå: Lakse- og sjøaurefiske. A 371, 1969. A 452, 1970. A 514, 1971.

A 601, 1972. A 669, 1973. A 742, 1974. A 825, 1975. A 910, 1976. A 990, 1977. B 77, 1978
B 156, 1979. B 230, 1980. B 325, 1981. B 418, 1982. B 491, 1983. B 568, 1984. B 645,
1985.

Suomen Kartasto 141 - 143 Elävä luonto, luonnonsuojelu. Maanmittaushallitus & Suomen maantieteellinen seura. Alalammi, P. (toim.) 1988. 32p.

Svenning, M.A. og K. Kristoffersen. 1986. Fiskeribiologiske etterundersøkelser av Gandvikreguleringen, Gandvik- og Gallokvasdraget, Nesseby og Sør-Varanger kommune. Fylkesmannen i Finnmark Rapport nr. 16: 1 - 77.

Sør-Varanger kommune. 1982. Generalplan 1982 - 1990. 82 s.

Økland, F., R.A. Lund og L.P. Hansen. 1991. Rømt oppdrettslaks i vassdrag 1989 og 1990: tidspunkt for oppvandring i elver, og betydningen av oppdrettsnæringens omfang. - NINA Oppdragsmelding 82: 1 - 16.

9. VEDLEGG

1. Kommisjonens medlemmer i 1992.
2. Overenskomst mellom Kongeriket Norge og Republikken Finland om fisket i i Neidenelvens fiskeområde.
3. Oversikt over forskningsprosjekter i Neidenelvens nedbørsfelt.
4. Høring av Flerbruksplan for Neidenvassdraget: Liste over høringsinstanser.

Vedlegg 1.

NORSK-FINSK GRENSEVASSDRAGSKOMMISJON
SUOMALAIS-NORJALAINEN RAJAVESISTÖKOMISSIO
NORGGA-SUOMA RÁDJÁČÁZÁDATKOMMIŠUVDNA

Medlemmer i 1992

Norske medlemmer:

1. Håvard Holm, kommisjonens norske formann.
Ekspedisjonsjef, miljøverndepartementet.

Åsta Skre, varamedlem.
Miljøverndepartementet.

2. Oscar Varsi, medlem.
Sirma.

Reino Arvola, varamedlem.
Neiden.

3. Marianne Balto-Henriksen, medlem.
Sirma.

Steiner Pedersen, varamedlem.
Polmak.

Kommisjonens norske sekretariat er miljøvernavdelingen hos fylkesmannen i Finnmark.

Finske medlemmer:

1. Kari Kinnunen, kommisjonens finske formann.
Lapplands vann- og miljødistrikt, Rovaniemi.

2. Uula J. Porsanger, medlem.
Utsjoki.

3. Pentti Sipilä, medlem.
Miljøministeriet.

Mika Lampinen, varamedlem

Veiko Porsanger, varamedlem

Kommisjonens finske sekretær: Marjaleena Nenonen, Lapplands vann- og miljødistrikt, Rovaniemi.

O V E R E N S K O M S T
mellom
KONGERIKET NORGE
og
REPUBLIKKEN FINLAND

om
fisket i Neidenelvans fiskeområde

Kongeriket Norge og Republikken Finland har i samsvar med artikkel 2, punkt d) i overenskomsten av 25. april 1951 om overføring fra Neidenvassdraget til Gandvikvassdraget av vassføring fra Garsjøen, Kjerringvatn og Førstevannene blitt enige om følgende felles bestemmelser til vern og fremme av fiskebestanden i Neidenvassdraget:

Artikkel 1

I Norge og Finland skal det, så vidt mulig samtidig, utferdiges fiskeregler for Neidenelvans fiskeområde, i Norge overensstemmende med vedlagte norske tekst og i Finland med vedlagte finske tekst.

Artikkel 2

Neidenelvans fiskeområde omfatter nevnte elvs vassdrag begrenset slik som angitt i fiskereglens § 1.

Artikkel 3

Fiskereglene skal gjelde tre år om gangen. Så fremt ikke avtalepartene senere avtaler noe annet om endring av fiskereglene, skal begjøring om forhandlinger angående endring av fiskereglene fremsettes minst ett år

før utgangen av enhver treårsperiode. Om ingen av partene fremsetter en slik begjøring, fortsetter fiskereglene å gjelde i den påfølgende treårsperiode.

Artikkel 4

For å lette laksens oppgang i Neidenelven, som forutsatt i artikkel 2, punkt a) i overenskomsten av 25. april 1951 om overføring av vassføring fra Neidenvassdraget til Gandvikvassdraget, skal den norske stat på egen bekostning holde den laksetrapp som er bygd ved Skoltefossen på elvens venstre (nordre) side, i god funksjonsdyktig stand.

På tilsvarende måte påtar den finske stat seg på egen bekostning å bygge de laksetrappene på vassdragets finske side, som Finland anser nødvendige for å lette laksens oppgang.

For å overvåke laksetrappenes funksjon skal sakkyndige utpekt av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk i Norge og av jord- og skogbruksministeriet i Finland årlig i juni-august utføre en felles kontroll på Neidenelvans fiskeområde og sette opp en protokoll om resultatene, på basis av hvilken vedkommende myndigheter kan foreslå nødvendige tiltak.

Artikkel 5

For oppsyn med fisket opprettes felles norske-finske overvåkningspatroljer med minst en norsk og en finsk oppsynsmann. Om patroljenes antall, overvåkningsområdene og andre forhold som har sammenheng med oppsynet, fatter fylkesmannen i Finnmark og länsstyrelsen i Lapplands län beslutning i samråd med hverandre. Hver av partene lønner og utruker sine oppsynsmenn, men felles utgifter fordeles likt mellom de to partene.

Vedkommende norske og finske politimyndigheter og fiskeoppsynsmenn bør underrette hverandre direkte når de ved seivsyn eller på grunnlag av tilforlatelig undersøkelse har fått kunnskap om at det foregår eller har foregått fiske på det annet lands del av fiskeområdet i strid

er parter i. Den skal heller ikke påvirke noen av de to kontraherende parters oppfatning vedrørende havets folkerett.

Artikkel 9

Denne overenskomst trer i kraft den trettiende dag etter at avtalepartenes regjeringer har meddelt hverandre at de nødvendige konstitusjonelle forutsetninger er oppfylt.

Artikkel 10

Ved denne overenskomst oppheves den overenskomst som ble inngått i Oslo den 9. juni 1964 mellom Kongeriket Norge og Republikken Finland om fisket i Neidenvassdragets fiskeområde.

Undertegnet i Helsingfors 14. desember 1977 i to eksemplarer på norsk og finsk, idet begge tekster har samme gyldighet.

denne overenskomst eller de fastsatte fiskeregler og under slike forhold at vedkommende parts egne myndigheter ikke kan antas å ha kjennskap til det.

Artikkel 6

Enhver som fisker på Neidenelvens fiskeområde bør ha tillatelse eller bevis som legitimerer rett til fiske på vedkommende stats del av fiskeområdet, og eventuelt betale de fiskeavgifter som er fastsatt.

Artikkel 6 a

Avtalepartene samarbeider for å opprettholde fiskebestanden i fiskeområdet. For å oppnå dette utfører avtalepartene felles undersøkelser i vassdraget av fiskebestanden, oppfisket kvantum og laksens oppgang i elven, innbefattet laksetrappens funksjon.

Artikkel 6 b

Avtalepartene skal for utarbeidelse av statistikk over fisket sørge for at det fra fiskeren innhentes nødvendige oppgaver over oppfisket kvantum m.v. hver sesong. Den nærmere gjennomføring av dette skjer etter avtale mellom Länsstyrelsen i Lappland og Fylkesmannen i Finnmark.

Artikkel 7

Begge kontraherende parter erkjenner at i første hånd de stater i hvis elver anadrome bestander har sin opprinnelse, har interesse og ansvar for disse bestander. Begge kontraherende parter er enige om å iverksette disse prinsipper i bilaterale avtaler, og ønsker å fortsette samarbeidet i den hensikt å få i stand multilaterale avtaler som avspeiler dette standpunkt.

Overenskomsten trådte i kraft 1. juni 1978. Ved

noteveksling 3. mai 1984 ble det med virkning fra 1. juni 1984, foretatt endringer i artiklene 4, 5 og 6, og artiklene 6 a og 6 b ble tilføyd.

Artikkel 8

Denne overenskomst skal ikke på noen måte påvirke andre eksisterende overenskomster mellom de to regjeringene eller eksisterende multilaterale konvensjoner som regjeringene

Vedlegg 3.

FORSKNINGSPROSJEKTER

Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelinga: Det er gjennomført årlige fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget siden 1983.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Fylkesmannen i Finnmark: Overvåking av rømt oppdrettslaks.

Norsk institutt for naturforskning (NINA): Effekter av laksereguleringer. Garnskade-registreringer foretas i forbindelse med dette prosjektet.

Norsk institutt for naturforskning (NINA): Neidenelva har vært med i elveserien (kjemisk overvåking av vannkvalitet) siden 25. april 1988, men på grunn av at antall vassdrag som er med i undersøkelsen ble redusert, gikk Neidenelva ut av prosjektet ved årsskiftet 1990/1991.

Fylkesmannen i Finnmark og Lappland vann og miljödistrikt: Vannkjemiske forhold under snøsmeltingen i Neidenelva, 1989-1990.

Vedlegg 4.

Høring av Flerbruksplan for Neidenvassdraget

Liste over høringsinstanser i Norge

- Miljøverndepartementet
- Norges vassdrags- og energiverk
- Landbruksdepartementet
- Statens institutt for folkehelse
- Statens forurensningstilsyn
- Direktoratet for naturforvaltning
- Statens vegvesen
- Statens vegvesen, Finnmark
- Fylkesmannen i Finnmark, miljøvernavdelingen
- Fylkesfriluftsnemda
- Fylkeslegen i Finnmark
- Finnmark fylkeskommune
- Fylkeslandbrukskontoret
- Statens skoger, Finnmark Jordsalgskontor
- Øst-Finnmark regionråd
- Reindriftsadministrasjonen i Finnmark
- Reindriftskontoret i Øst-Finnmark
- Norske reindriftsamers landsforbund
- Norske samers riksforbund
- Sør-Varanger kommune
- Sør-Varanger JFF
- Tromsø Museum
- Neiden og omegn Jeger og Fisk
- Prosjekt Neiden A/L
- Østsameforeningen
- Neidenelvans Fiskefelleskap /v Frans Halonen
- Universitetet i Tromsø
- Unjárgga-Nesseby kommune

HITTIL UTKOMMET I SAMME SERIE

- 1 (1983): Ornitologiske registreringer på Finnmarksvidda 1982.
- 2 (1983): Næringsøkologi og bestandsforhold hos laksand (*Mergus merganser*) i Tanamunningen, Finnmark.
- 3 (1983): Silo- og gjødselkontroll i Tverrelvdalen og Mattisdalen i Alta kommune.
- 4 (1983): Vannforurensningssituasjonen i Pasvikelva, Sør-Varanger kommune, 1983.
- 5 (1984): Fiskeribiologiske registreringer i Pasvikvassdraget sommeren 1982.
- 6 (1984): Andefuglundersøkelser og jakt i Kautokeino våren 1983.
- 7 (1984): Laks- og innlandsfiske i Finnmark 1983. En spørreundersøkelse blandt de som løste fisketrygd i Finnmark 1983.
- 8 (1984): Forurensninger fra jordbruket. Brukskontroll i Karasjok og Tana, 1984.
- 9 (1985): Bruken av Pasvikvassdraget. En spørreundersøkelse om fisket i 1982.
- 10 (1985): Ornitologiske registreringer i indre Finnmark, 1983 og 1984.
- 11 (1985): Verneverdige strandområder i Finnmark.
- 12 (1985): Kvikksølv i vann, botnsedimenter og fisk fra Pasvikvassdraget.
- 13 (1985): Verneverdige strandområder i Finnmark.
- 14 (1986): Fiskeribiologiske etterundersøkelser av Adamsfjordreguleringen, Lebesby kommune.
- 15 (1986): Fiskeribiologiske etterundersøkelser av Porsareguleringen, Kvalsund kommune.
- 16 (1986): Fiskeribiologiske etterundersøkelser av Gandvikreguleringen, Gandvik- og Gallokvassdraget, Nesseby og Sør-Varanger kommuner.
- 17 (1986): Vilthensyn i skogbruket i Pasvik, Sør-Varanger.
- 18 (1986): Fangst av laks i Tanavassdraget 1985.
- 19 (1987): Norsk/Sovjetisk møte om miljøvern i felles grenseområder.
- 20 (1987): Utlendingers fritidsfiske i Finnmark.
- 21 (1987): Fiskeribiologiske undersøkelser i Neidenvassdraget 1983-1986.
- 22 (1987): Selinvasjonen i Finnmark i 1987.
- 23 (1987): En effektstudie av laksetrappene i Finnmark.
- 24 (1987): Elgbestanden i Sør-Varanger.
- 25 (1987): Rovdyr på Kola.
- 26 (1987): Utsettinger av ørret i Pasvikelva 1979-1986.
- 27 (1988): Vilthensyn i skogbruket i Vest-Finnmark.
- 28 (1989): Vernede og verneverdige områder i Finnmark.
- 29 (1989): Reinøya naturreservat, Vardø kommune.
- 30 (1989): Fiskeribiologiske undersøkelser i Neidenvassdraget 1987-1988.
- 31 (1989): Viltskader på matfiskanlegg i Finnmark.
- 32 (1989): Fiskeribiologiske undersøkelser i Strandelv-vassdraget i perioden 1976-1988.
- 33 (1989): Gjess i Finnmark - en statusrapport.
- 34 (1989): Flerbruksplan for Tanavassdraget.
- 35 (1990): Laks til alle - alle til lags?
- 36 (1990): Forvaltningsplan for Stabbursdalen nasjonalpark.
- 37 (1990): Forvaltningsplan for Øvre Pasvik nasjonalpark.
- 38 (1990): Overvåking av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i Finnmark fylke i 1989-90.
- 1-1991: Miljøstatus 1991, Finnmark.
- 2-1991: Overvåking av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i vassdrag ved Tanafjorden i Finnmark 1991.
- 3-1991: Prøvefiske i Pasvikelva, Sør-Varanger kommune, sommeren 1990.
- 4-1991: Konflikter mellom ørn og tamrein i Finnmark.
- 1-1992: Elgtrekk og reingjerder.
- 2-1992: Prosjekt fjellrype
- 3-1992: Miljøstatus 1992
- 4-1992: Vemeinteresser i oljevernberedskapen i Finnmark
- 5-1992: Fiskeribiologiske undersøkelser i Neidenvassdraget 1989-1992

Liste over høringsinstanser i Finland

- Miljøministeriet
- Jord- og skogbruksministeriet
- Arbeidsministeriet
- Skogsdirektoratet
- Vei- og vanddirektoratet
- Vann og miljødirektoratet
- Vilt og fiskeforskningsinstituttet
- Muséverket
- Lapplands vann- og miljødistrikt
- Fiskeribyrå for Lapplands fiskerikrets
- Lapplands länsstyrelse
- Lapplands landmålningskontor
- Lapplands fylkeslandbrukskontor
- Skogforvaltningens Nord-Lapplands distriktskontor
- Rovaniemis jordbrukskrets
- Vei- og vannbyggingsvesens Lapplandsavdeling
- Inari kommune
- Utsjoki kommune
- Universitetet i Helsinki, Arkeologisk avdeling
- Lapplands høgskole
- Lapplands naturverndistrikt
- Lapplands fylkesbibliotek
- Lapplands kommuneforbund
- Lapplands reiseliv A/S
- Lapplands regionalforbund
- Lapplands forskningsavdeling Kevo
- Foreningen for reiselivets fremme, Nord-Finlandkontor
- Reindriftens distriktsforbund
- Sameparlamentet
- Universitetet i Turku., Institutt for geologi